

DE MILLEGEMVRIEND

5e jaargang, nr.3
juni 1992

MEDEDELINGSBLAD VAN DE
V.Z.W. MILLEGEMVRIENDEN

*Verantw. uitgever: F.Schelfhout,
Herentalsebaan 85, 2520 RANST, tel. 03/353.17.70.
Bankrekening MILLEGEMVRIENDEN-Ranst: 733-1311310-94*

GIFTMENGER AAN DE RAND VAN ONS DORP.

In 1984 op **Onnozele-kinderendag**, je weet wel herinneringsdag van de kindermoord te Bethlehem, schreef ik een verhaaltje naar aanleiding van het vellen van *den eikeboom* op Millegem. Daar "De Millegemvriend" nog niet bestond waarin men zo iets kwijt kan, bleef de tekst onder het stof liggen tot ik in de meimaand laatst weer voorbij de eikeboom wandelde en besloot om het eens opnieuw te vertellen voor diegenen die het toen niet meemaakten of die het ondertussen al vergeten zijn.

Toen ik tijdens het samenstellen van het Boek "Lief Millegem" in het Provinciaal Museum voor Fotografie te Antwerpen een foto ontdekte van "de Eikeboom" van Millegem, genomen rond de jaren dertig – dus een goeie vijftig jaar geleden – kwamen mij de tranen in de ogen : tranen van vreugde om de ontdekking van de foto, tranen van woede om... Immers, in 1978 had een "duistere onbekende" gezworen dat deze eeuwenoude reus uit ons pastoraal landschap moest verdwijnen.

In het holste van de nacht sloop een monster geruisloos door het vredig slapende Millegem, als een gifmenger sleurde hij een jerrycan mee, schichtig rondkijkend om door niemand gezien te worden... en buiten God, die steeds van boven de sterren naar Millegem kijkt, zag niemand de booswicht, want zo eenzaam kan het op een warme zomernacht in Millegem zijn. Zoals in de middeleeuwen het arsenicum onverbiddelijk de dood bracht, zo zou in de eeuw van de computer een kruik mazout in alle stilte haar verstikkend werk voltooien.

Het was een pijnlijk ontwaken voor de brave lieden van het gehucht Millegem. Hoewel alles in de grootste stilte was geschied, werd op deze dramatische morgen, nog vóór de zon boven het dak van het Millegem-kerkje over de velden goeie dag kwam zeggen, een vreemde stank van mazout opgesnoven. Waar méér dan honderd jaar lang door vrome handen een simpel bloemperkje was aangelegd onder het Lievevrouwkapelletje dat aan de eikeboom was opgehangen, daar ontsierde nu een stinkende grauwe mazoutvlek het vredige landschap.

"Eiken spreken niet", koppig zoals het past voor de koning van het woud. Ook het enige exemplaar op het gehucht, na eeuwen heerschappij over het landschap en thans in doodsangst, sprak niet. Maar bij de verbolgen en op het eerste moment met verstomming geslagen zielen van Millegem begon langzaam het besef van de tragische realiteit door te sijpelen, terwijl ondertussen de mazout langzaam dieper naar de verste worteltjes van de reus van Millegem greep.

Miljaarde nondedju... er werd straf gevloekt onder het kapelletje aan onze eikeboom. "Ave Maria, wees gegroet vol van genade...", hoe lang is het geleden ? Zoals een kind uit paniek naar zijn moeder loopt, werd er vanuit Millegem getelefoneerd naar de gemeenteoverheid, maar die zit zo ver van deze uithoek van het oude dorp van Ranst. Toch hebben onze bestuurders toen nog gedaan wat zij konden om te redden wat nog te redden viel, met een grote hoeveelheid water poogde men nog de mazout te verdrijven.

In het boek "Lief Millegem" dat in 1983 verscheen werd de oude foto van de eikeboom afgedrukt op het laatste blad met als onderschrift : "Waar men gaat langs Vlaamse wegen". Als reactie op het boek vertelde een oudere inwoner van Millegem mij dat vóór de eerste wereldoorlog "onze eik" de eerste was van een ganse rij eikebomen langs de oude Herentalsebaan. De duitse bezetter echter had het in 1914-18 niet enkel gemunt op ons koper en ander metaal, doch stevige bomen konden zij ook best in hun oorlogsspelletje gebruiken. De "Barbaren" hadden toen ook hun germaans oog laten vallen op de rij eikebomen van

Millegem. Zij werden alle geveld, vakkundig – gründlich – zoals alleen die smeerlappen dat konden. Maar van de eikeboom op de hoek van de Groenenbroekstraat en de Herentalsebaan, daar bleven ze met hun poten af. Op de hoek van deze toenmaals nog zandige landbouwwegen stond een eik waar sedert mensengeheugen een nederig Lievevrouwekapelletje was opgehangen, zoals er in elk dorp in Vlaanderen tientallen getuigenis aflegden van de volksdevotie in onze streken... en daar hadden zelfs die Duitsers respect voor. Zo overleefde onze eik niet alleen twee wereldoorlogen, maar ook stormen, donder en bliksem konden hem niet klein krijgen. Alleen het menselijk brein is listig... en soms zo onmenselijk.

Treuren om een boom, December 1984.

In de rampnacht van 1978 werd een sterke eik gekraakt. Met de taaiheid die alleen eiken kunnen opbrengen vocht hij nog jaren om toch te overleven. In de Kerstweek van 1984 viel hij, vakkundig geveld zoals de Duitsers het zeventig jaar voordien met zijn broers hadden gelapt. Vrede op aarde

aan de mensen van goede wil, weg Lievevrouwekapelletje, laatste op het lieve gehucht.

Wat nu met de mensen van Millegem die de gewoonte hadden om te zeggen dat ze "vóór" of "voorbij"... of "langs de kant van den eikenboom" woonden? We lazen nog eens het doodsprentje van Jos De Ridder die in 1981 overleed: "... Hij hield zo veel van zijn Millegem: zijn vrienden, zijn veld, zijn boerderij daar aan de eikeboom waar hij van kindsbeen af leefde tussen de velden en weiden."

"Eik", zegt dikke Van Dale, is een inheemse, vaak knoestige boom, die zeer duurzaam hout oplevert, zinnebeeld van kracht."

Er is nog hoop.

Toen de overheid toestemming verleende om de zieke eik te vellen, werd als voorwaarde gesteld dat opnieuw een eik van dezelfde soort moest aangeplant worden. Dat is dan ook gebeurd en onze jonge telg stelt het goed. Ondertussen werd er op het perceel grond een woning gebouwd en de nieuwe bewoners de familie Mertens-Lenders verzorgen niet alleen de nieuwe eik, zij hebben ook opnieuw het Maria-kapelletje aangebracht en een prachtig bloemperk aangelegd zodat zij de eeuwenoude traditie van de familie De Ridder voortzetten. Proficiat. Vanzelfsprekend zijn ze op de Herentalsebaan nummer 96 ook trouwe lezers van "De Millegemvriend" en zij verdienen om hier in ons blaadje in de bloemen te worden gezet.

Een prachtig bloemperk en het Maria-kapelletje terug aan de jonge eikeboom op de hoek van de Herentalsebaan en de Groenenbroekstraat.

Méér dan een halve eeuw geleden.

We lazén eens in de gemeenteraadsverslagen van Ranst van vóór den oorlog en :

Gemeenteraad van 30 oktober 1934.

Begrooting Kerkfabriek 1935

De Gemeenteraad keurd de Begrooting van het Kerkfabriek goed voor het jaar 1935 als volgt

<i>Ontvangsten :</i>	<i>Frs. 15.633,78</i>
<i>Uitgaven :</i>	<i>" 15.616,38</i>
<i>Overschot :</i>	<i>" 17,40</i>

Vijf leden van den Raad stellen voor dat bij de goedkeurings formule der begrooting volgende opmerking zou in nota gebracht worden : De opbrengsten van rondhalingen en offerblokken in de Kerk van Milleghem zouden dienen afzonderlijk in de begrooting gebracht en gebruikt uitsluitelijk voor onderhoud dezer Kerk.

Gemeenteraad van 29 november 1935.

Begrooting 1936 Kerkfabriek.

<i>Ontvangsten</i>	<i>Frs. 14.580,46</i>
<i>Uitgaven</i>	<i>" 14.544,79</i>
<i>Overschot</i>	<i>35,67</i>

Een voorstel van het Schepencollege waarbij aan het Kerkfabriek de verplichting zou opgelegd worden de opbrengst van rondhalingen en offerblokken in de Kerk van Milleghem afzonderlijk in rekening te brengen en deze opbrengst te gebruiken tot onderhoud der kerk word met vijf stemmen tegen vier goedgekeurd.

Afsluiting pleintje tramstatie.

Aangezien de aanbestedingskosten voor het afmaken van het pleintje aan de tramstatie te hoog beloopt zal eene nieuwe aanbesteding plaats hebben voor eene afsluiting te maken zooals deze bestaande op het boulevard Leopold te Antwerpen rond het standbeeld van Boduognat. Een voorstel wordt ook in aanmerking genomen de afsluiting te maken met eene haag in ligustrumplanten.

Gemeenteraad van 30 oktober 1936.

Begrooting Kerkfabriek 1937.

De begrooting van het Kerkfabriek voor 1937 wordt goedgekeurd als volgt :

<i>Ontvangsten</i>	<i>Frs. 14.495,07</i>
<i>Uitgaven</i>	<i>" 14.475,24</i>
	<hr/>
<i>Overschot</i>	<i>18,83</i>

De meerderheid van den Raad drukt echter den wensch uit dat in het vervolg de opbrengst van rondhalingen en Offerblokken in de Kerk van Milleghem zou dienen afzonderlijk in rekening gebracht en gebruikt voor den onderhoud dezer Kerk.

Afsluiting Kerkhof.

Het voorstel tot achteruitplaatsing der grillie van het Kerkhof wordt met algemeene stemmen goedgekeurd. Eene nieuwe grillie zal geplaatst worden hebbende eene hoogte van ongeveer een meter van zelfde uitvoering als deze welke de Kerk afsluit van den openbaren weg in de gemeente Broechem. Er wordt echter besloten dat het deel beschikbaar gekomen door den aankoop der Hoeve Dens en het deel bouwgrond aangekocht van de Familie Van den Berghe niet zal afgesloten worden met grillie. De uitvoering der werken voor het achteruit plaatsen der afsluiting zal aan het Schepencollege overgelaten worden. Het maken en plaatsen der nieuwe afsluiting zal bij openbare aanbesteding gebeuren tusschen de smeden der gemeente Ranst.

Gemeenteraad van 23 april 1937.

Den Heer Burgemeester afwezig zijnde neemt den Heer Schepen Pittoors het Voorzitterschap waar. Zijn tegenwoordig de Heeren Joseph Baelemans Schepen, Constant De Schutter, Alfons Deelen, Henri Van de Weerd en Frans De Ridder Raadsleden, Sylvain Verhaert, Secretaris

Rekening Kerkfabriek 1936.

De gemeenteraad keurd de rekening van het Kerkfabriek over het jaar 1936 goed met een overschot van 4 f. 62— De Heer Voorzitter stelt voor in opmerking op deze rekening te vermelden dat de ontvangsten voortkomende van offer en rondhalingen in de Kerk van Milleghem afzonderlijk zouden geboekt worden en de opbrengst er van gebruikt voor onderhoud dezer Kerk.

Gemeenteraad van 10 april 1938.

Rekening Kerkfabriek 1937.

De rekening van het Kerkfabriek over het jaar 1937 wordt goedgekeurd als volgt :

<i>Ontvangsten</i>	<i>Frs. 14.940,51</i>
<i>Uitgaven</i>	<i>" 14.921,48</i>
<i>Batig slot</i>	<i>18,83</i>

Vier leden van den Raad maken de opmerking dat de opbrengst van de Schaal en offerblokken in de Kerk van Millegem afzonderlijk in de rekening zouden dienen gebracht en gebruikt voor onderhoud dezer Kerk.

Gemeenteraad van 19 januari 1939.

Kerkhof.

De Raad beslist met meerderheid van stemmen de noodige machtiging aan de bevoegde overheid aan te vragen ten einde de grond voortkomende van den aankoop der hoeve Dens tot gemeentelijke begraafplaats te mogen veranderen.

Eene afsluiting door haag zal langs achter en Noordkant van den aangekochte grond gepland worden. Zoodra de machtiging zal verkregen zijn de beschikbare grond in Kerkhof te veranderen zal eene degelijke afsluiting rond het oud en nieuw Kerkhof geplaatst worden. Den Heer Donckers onthoud zich van deze beslissing uit rede dat in andere gemeentens de Kerkhoven buiten de kom der gemeente aangelegd worden.

Zo ging dat vroeger...

Onze vroege gemeente-vaderen dachten er toen waarschijnlijk niet aan, dat na méér dan vijftig jaar hun verhaal nog eens door de Millegemvrienden zou gelezen worden. Vijf jaar na elkaar dringt de gemeenteraad aan dat de kerkfabriek de opbrengsten van de omhalingen en de offerblokken in de Kerk van Millegem zou aanwenden tot het onderhoud van deze kerk.

Het lijkt wel of de Kerkfabriek Sint-Pancratius zegt dat ze er *op 't gemeentehuis* geen zaken mee hebben. Doch de kerkfabriek is verantwoordelijk voor het onderhoud van haar ganse patrimonium en dat bevat de beide kerken zowel de Sint-Pancratiuskerk als de O.L.Vrouwkerk te Millegem. Er is dus maar één gezamenlijke begroting.

Anderzijds toont het wel aan dat het toenmalig gemeentebestuur bezorgd is om het onderhoud van de kerk van Millegem. Nochtans vinden we in de toenmalige gemeenteraad niemand die op Millegem woont. Daarenboven wordt er in deze periode enkel nog mis gelezen op het feest van Sint-Antonius in januari en op het feest van O.L.Vrouw Hemelvaart op 15 augustus, dus nog geen wekelijkse zondagsdiensten, die starten slechts opnieuw in 1953.

We vragen ons ook wel af hoe groot de opbrengsten tijdens die twee feestdagen konden geweest zijn. Er stonden toen meerdere offerblokken in de kerk en er werd met twee schalen rond gegaan. Maar toch bleken de kleinste muntstukken – je weet wel de 5 en 10 centiemstukjes-met-een-gaatje-in-'t-midden – de meest populaire te zijn om in de schaal te deponeren.

Van rode en wit-gele bloemen...

Stel je voor dat onze zuster die het kerkje steeds met zulke prachtige bloemen weet te versieren op een zekere dag zegt : "Ze zouden dat onkruid rond de kerk eens moeten komen afmaaien." En dan juist op een ogenblik dat de omgeving van ons kerkje er nog in geen eeuwen zo kleurrijk en fleurig had bijgestaan. Zo ver zijn we gekomen dat alle bloemen en planten die niet zelf gezaaid of duur betaald worden als onkruid worden vermaledijd. Wie zei toch ooit : "O, Heer het kleinste dat Gij geschapen hebt weerpie-gelt Uw grootheid."?

*En over welk onkruid ging het dan wel ? Awel hé, de **Kamille** en de **Klaprozen** stonden tijdens de voorbije meimaand in volle bloei. We vroegen Walter Verhaeghe om eens iets méér over deze planten te vertellen en hij was bereid om voor de Millegemvrien-den in geuren en kleuren over de kamillebloem en de klaprozen te vertellen.*

KAMILLE.

Wie in de laatste zonnige weken van mei langs Millegemkerk is voorbij gekomen, heeft kunnen vaststellen dat een groot deel van het vroegere grasplein rond de kerk was ingenomen door **Kamille doorspekt met Papavers**. Menigeen zal zich afgevraagd hebben : "Waar komen nu plotseling al die kamillebloemen vandaan ?

Kamille en papavers zijn planten die een voorkeur hebben voor puinplaatsen, wegen en alle verstoorde grond. Daar vindt men Kamille in gezelschap van ander zogeheten onkruid. Verleden jaar werd de muur rond de terp van de kerk gebouwd en de grond binnen de muur werd toen reeds min of meer op peil gebracht met aanvulgrond, dus de ideale plaats voor kamille en papaver.

Bij ons komen vijf soorten kamille voor als planten in het wild : Valse kamille, Stinkende kamille, Schijfkamille, Reukloze kamille en Echte kamille (*Matricaria Chamomilla*). Kamille is een te duchten éénjarig onkruid, dat zichzelf uitzaait en zeer veel uiterst fijn zaad produceert. Valse kamille geeft per plant 4.000 à 5.000 zaadjes. Reukloze kamille daarentegen geeft er 10.000 tot zelfs 200.000 bij forse exemplaren.

Echte kamille lijkt veel op de andere soorten, maar is er van te onderscheiden door de kegelvormige bloemhoofdjes die van binnen hol zijn inplaats van met merg gevuld. Een bloemhoofdje in de langsrichting doorgesneden met een scherp mes laat dit duidelijk zien. De kamille voor de kerk van Millegem is de echte kamille.

Kamille is niet alleen een "onkruid", maar is vooral gekend om zijn geneeskrachtige eigenschappen en dit niet alleen door kruidendokters en natuurgenezers, maar ze komt ook voor in de Belgische Farmacopee. Twee verschillende soorten kamille worden gekweekt voor medische doeleinden : de echte kamille (*matricaria chamomilla* of *recutita*) en de roomse kamille (*anthesis nobilis*). Dit kweken voor de farmaceutische industrie gebeurt hoofdzakelijk in Frankrijk en Oost-Europa. De echte kamille kennen we als zogenaamd onkruid, de roomse kamille daarentegen kennen we als een doorlevende sierplant met dubbele witte bloemen die de typische geur verspreiden wanneer men ze tussen de vingers wrijft.

De geopende bloemen worden geplukt van mei tot augustus, het liefst in de volle middagzon. De bloemen worden vervolgens snel gedroogd bij een temperatuur die niet boven de 35°C mag oplopen. De gedroogde kamillebloemen hebben een aangename geur en oefenen een reinigende en kalmerende invloed uit op het maag-darm stelsel. Kamille wordt dan ook

gebruikt als thee tegen buikpijn, als gorgeldrank en als mondspoeling tegen kiespijn. Kamille wordt ook gebruikt in shampoo's. Het heeft de goede eigenschap het blonde haar blond te houden zonder het te bleken. De oude Egyptenaren beschouwden de kamillebloem wegens haar ontstekingswerende kracht als de bloem van de zonnegod.

KLAPROZEN.

Bij ons komen hoofdzakelijk een drietal soorten voor. De "gewone klaproos", de "kleine klaproos" en de "slaapbol". De klaproos is een zeer algemeen onkruid dat volgens de "Flora van België" nochtans gekatalogeerd wordt als zeldzaam in de Kempen en Ardennen.

De klaproos is goed gekend bij de mensen die er verschillende namen voor hebben zoals papaver, kankerbloem, kollebloem en in andere streken zal men er wellicht nog andere namen voor hebben. Zij is reeds zeer lang gekend, sporen ervan werden reeds gevonden in het stenen tijdperk (5.000 voor Christus) en reeds in de 16^e eeuw werd ze als bloem gekweekt. De moderne grootbloemige rassen voor de tuin zijn ontstaan op het einde van de vorige eeuw door het werk van de engelse dominee Wiliam Wilks.

De scharlaken rode bloemen van de gewone klaproos hebben vier bloembladen met fijn geplooiden randen en meestal een zwarte vlek aan de basis, ze bloeien van juni tot augustus, de onrijpe zaadroos bevat wit melksap. Een herkenningmiddel zijn o.a. de zaaddoos. De zaaddoos van de "gewone klaproos" is cilindervormig met een vlakke bovenkant en een afgeronde bodem. De kleine papaver heeft een knotsvormige zaaddoos die kleiner is dan deze van de gewone papaver en van de "slaapbol" is de zaaddoos inderdaad bolvormig.

De klaprozen zijn stuifmeel-rijke bloemen die geen nectar afscheiden en geen zoete geur verspreiden; ze trekken de insekten aan door hun schitterende kleur. De bloem verwelkt reeds na één dag als ze bezocht door insekten en dus bestoven werd. De slaapbol (papaver somniferum) wordt ook in West-Europa gekweekt voor de pharmaceutische industrie. Men ziet ze nog al eens in Nederland in hectaren grote velden met paarsrode, maar vooral witte bloemen en hun blauw-groene bladeren. Deze papaver is de leverancier van opium, morfine en codeïne.

De klaproos aan Millegemkerk is de "gewone klaproos" (papaver rhoeas). Let op de zaaddoos. De plant houdt van verstoorte voedzame grond. Ze groeit op puin-plaatsen en langs wegen zoals haar medestander de kamille.

Gedurende de eerste wereldoorlog kwam de papaver massaal voor in de omwoelde grond van de Vlaamse frontstreek. Deze eindeloze zee van rode bloemen heeft bij de Angelsaksische soldaten een zeer sterke indruk nagelaten. Eén van hen, John Mc Crade wijdde er zijn beroemde gedicht aan :

"In Flanders fields the poppies blow
between the crosses row on row, ...
"Op de velden van Vlaanderen bloeien de papavers
tussen de kruisen rij na rij, ...

Ze vertrekken weer, weer of geen weer.

Op vrijdag 14 augustus om klokslag 21 uur vertrekken ze in Bornem voor de 100 km voettocht en de Millegemse stappers gaan weer mee. Frans Sweert voor de vijfde maal en Fons Vertommen (derde keer) en Johan Vertommen tweede keer. Inlichtingen bij de stappers.